

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Crèdits	2.12 presencials (53 hores) 3.88 no presencials (97 hores) 6 totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 1S(Campus Extens)
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professors	Horari d'atenció alumnat					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Miquel Àngel Capellà Galmés ma.capella@uib.es	10:00h	11:00h	Dilluns	26/09/2011	13/02/2012	BF-07
	10:00h	11:00h	Dilluns	13/02/2012	30/06/2012	BF-07

Titulacions on s'imparteix l'assignatura

Titulació	Caràcter	Curs	Estudis
Grau d'Història de l'Art	Optativa	Tercer curs	Grau

Contextualització

L'assignatura 20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic és una optativa del **Mòdul 2: Coneixements sobre la Història, els mètodes i els problemes actuals de la conservació, dels criteris de la restauració, de la gestió, de la tutela i de la difusió del Patrimoni Historicoartístic** del pla d'estudis del Títol de grau d'Història de l'Art.

La intervenció en Arquitectura és una àrea del Patrimoni cultural en la que hi conflueix l'activitat de diversos col·lectius professionals, entre els més destacats, cal considerar els arquitectes, els restauradors, els arqueòlegs i els historiadors de l'art.

Aquesta assignatura està encaminada a dotar a l'historiador de l'art d'una base teòrica, metodològica i, eminentment, pràctica que li permeti participar i assessorar en els processos d'intervenció, conservació i restauració d'edificis historicoartístics.

S'aprofundirà en les tècniques de documentació per conèixer la realitat material i artística, la història de la construcció, les tipologies històriques i la relació amb l'entorn.

Requisits

Recomanables

Haver cursat i superat les següents assignatures:

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

20252 - Lectura i Anàlisi de l'Art i l'Arquitectura.

20259 - Conceptes, Desenvolupament i Característiques del Patrimoni Cultural.

20264 - Materials, Procediments i Tècniques Artístiques i Arquitectòniques.

Competències

La matèria té el propòsit de contribuir a l'adquisició de les competències que s'indiquen a continuació, les quals formen part del conjunt de competències establertes en el pla d'estudis del Títol de grau d'Història de l'Art:

Específiques

1. CE-10. Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixement sobre la història i les problemàtiques actuals de la conservació, criteris de restauració i gestió del patrimoni historicoartístic i cultural.

Genèriques

1. CB-4. Poder transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
2. CB-5. Desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Continguts

Els continguts de Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic es desenvolupen al voltant dels següents eixos:

- El paper del patrimoni arquitectònic en la configuració de la ciutat i del territori.
- La relació naturalesa i ciutat des de Grècia.
- Les connexions entre el llegat immoble i el moble.
- Les tècniques de coneixement i investigació: la diversitat d'aportacions documentals. L'ús de l'estratigrafia vertical: antecedents i sistema d'aplicació. Comprovacions i resultats. El dossier i la memòria.

Continguts temàtics

1. El Patrimoni arquitectònic.
Conceptes. Arquitectura i construcció. Els agents actius en la intervenció i el paper de la Història de l'Art. Legislació específica.
2. Els conjunts històrics.
Intervenció, conservació i restauració.
3. L'arquitectura com a contenidor.
Els béns mobles.
4. La investigació historicoartística. Teoria i mètode
5. L'arqueologia de l'arquitectura.
6. Tècniques de coneixement i investigació.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial (o autònom) previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar els continguts i avaluar les competències establertes anteriorment.

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'alumnat, l'assignatura forma part del projecte Campus Extens, centrat en l'ensenyament flexible i a distància, el qual incorpora l'ús de la telemàtica a la docència universitària. Mitjançant la plataforma de teleeducació, l'alumne tindrà a la seva disposició una comunicació en línia i a distància amb el professor, un calendari amb notícies d'interès, documents electrònics, enllaços a Internet i propostes de pràctiques de treball autònom i individual.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, el professor establirà els fonaments teòrics dels blocs temàtics que composen la matèria. A més, es donarà informació de tipus bibliogràfic per a cada tema, sobre el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma els continguts.
Seminaris i tallers	Seminaris i tallers	Grup mitjà (M)	Sessions monogràfiques supervisades pel professor amb participació compartida: professors, estudiants, experts... La major part d'aquestes activitats es desenvoluparan fora de l'aula: lectura de paraments, anàlisi d'edificis... L'assistència als seminaris és obligatòria, només es pot faltar a un 10% d'aquestes activitats. Es realitzarà un control de l'assistència a través de llistes.
Classes pràctiques	Classes pràctiques	Grup mitjà (M)	Aplicació dels coneixements obtinguts mitjançant activitats dirigides: lectures, material audiovisual, sortides de camp...
Tutories ECTS	Tutories	Grup petit (P)	Activitats d'orientació, seguiment i avaluació del procés d'aprenentatge d'un grup reduït d'estudiants amb atenció personalitzada per part del professor.
Avaluació	Examen final	Grup gran (G)	Es realitzarà un examen final en el període d'avaluació complementària, que serà recuperable durant l'avaluació extraordinària (setembre). Cada examen final tindrà una durada de 2 hores. Format de la prova: constarà de tres parts. Dues, amb preguntes de resposta llarga o desenvolupament (pregunta-tema i comentari d'imatges) i una, amb preguntes de resposta objectiva i breu.

Activitats de treball no presencial

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Descripció
Estudi i treball autònom individual pràctiques	Informes/Memòria de	L'alumnat elaborarà una memòria de les activitats desenvolupades als Seminaris i tallers realitzats al llarg del semestre. L'extensió aproximada serà de 5 fulls. En cas de no superar l'activitat durant el període lectiu es podrà lliurar durant l'avaluació extraordinària (setembre).
Estudi i treball autònom individual	Lectura obligatòria 1 i 2	El títol de les 2 lectures obligatòries es concretarà el primer dia de curs. L'alumnat haurà de sintetitzar el text com a part del desenvolupament del temari. Aquests continguts podran ser validats en l'examen final.
Estudi i treball autònom individual	Preparació dels temes	Després de l'exposició per part del professor a les classes magistrals, l'alumnat haurà d'aprofundir en la matèria. Per facilitar aquesta tasca, s'indicarà, per a cada tema, la bibliografia que s'ha de consultar.
Estudi i treball autònom en grup	Projecte d'intervenció	L'alumnat en petits grups, que seran d'un màxim de 4 persones, elaborarà un guió per a desenvolupar un projecte d'intervenció en un element del Patrimoni arquitectònic de les Illes Balears. En aquest document, es posaran en pràctica els coneixements, habilitats i procediments exposats a les classes magistrals, pràctiques i seminaris/tallers. Es disposarà de materials facilitats pel professor, com per exemple guions, i del seu assessorament en les tutories previstes.

Estimació del volum de treball

Modalitat	Nom	Hores	ECTS	%
Activitats de treball presencial		53	2.12	35.33
Classes teòriques	Classes magistrals	34	1.36	22.67
Seminaris i tallers	Seminaris i tallers	6	0.24	4
Classes pràctiques	Classes pràctiques	5	0.2	3.33
Tutories ECTS	Tutories	6	0.24	4
Avaluació	Examen final	2	0.08	1.33
Activitats de treball no presencial		97	3.88	64.67
Estudi i treball autònom individual	Informes/Memòria de pràctiques	20	0.8	13.33
Estudi i treball autònom individual	Lectura obligatòria 1 i 2	16	0.64	10.67
Estudi i treball autònom individual	Preparació dels temes	36	1.44	24
Estudi i treball autònom en grup	Projecte d'intervenció	25	1	16.67
Total		150	6	100

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Els continguts i les competències establertes seran valorats mitjançant l'aplicació d'una sèrie de procediments d'avaluació. A la taula del present apartat es descriu per a cada procediment d'avaluació, la tipologia, els criteris i el seu pes en la qualificació de l'assignatura.

Resum:

Avaluació contínua: 5 punts.

Avaluació final: 5 punts.

Avís: és un **requisit** obtenir una **nota igual o superior a 2 a l'examen final** per a poder **sumar** la part d'**avaluació contínua**.

Seminaris i tallers

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Altres procediments (No recuperable)
Descripció	Sessions monogràfiques supervisades pel professor amb participació compartida: professors, estudiants, experts... La major part d'aquestes activitats es desenvoluparan fora de l'aula: lectura de paraments, anàlisi d'edificis... L'assistència als seminaris és obligatòria, només es pot faltar a un 10% d'aquestes activitats. Es realitzarà un control de l'assistència a través de llistes.
Criteris d'avaluació	Participació activa de l'alumnat.

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari A

Examen final

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (Recuperable)
Descripció	Es realitzarà un examen final en el període d'avaluació complementària, que serà recuperable durant l'avaluació extraordinària (setembre). Cada examen final tindrà una durada de 2 hores. Format de la prova: constarà de tres parts. Dues, amb preguntes de resposta llarga o desenvolupament (pregunta-tema i comentari d'imatges) i una, amb preguntes de resposta objectiva i breu.
Criteris d'avaluació	-Ordre i claredat expositiva. -Capacitat de relació i síntesi. -Adequació a la pregunta formulada. -Exactitud dels resultats obtinguts. -Utilització del vocabulari específic.

Percentatge de la qualificació final: 50% per l'itinerari A

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Informes/Memòria de pràctiques

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (Recuperable)
Descripció	L'alumnat elaborarà una memòria de les activitats desenvolupades als Seminari i tallers realitzats al llarg del semestre. L'extensió aproximada serà de 5 fulls. En cas de no superar l'activitat durant el període lectiu es podrà lliurar durant l'avaluació extraordinària (setembre).
Criteris d'avaluació	-Ordre i claredat expositiva. -Exactitud dels resultats obtinguts. -Utilització del vocabulari específic. -Ús de la bibliografia general i específica de la matèria. -Faltes d'ortografia.

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari A

Projecte d'intervenció

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (Recuperable)
Descripció	L'alumnat en petits grups, que seran d'un màxim de 4 persones, elaborarà un guió per a desenvolupar un projecte d'intervenció en un element del Patrimoni arquitectònic de les Illes Balears. En aquest document, es posaran en pràctica els coneixements, habilitats i procediments exposats a les classes magistrals, pràctiques i seminaris/tallers. Es disposarà de materials facilitats pel professor, com per exemple guions, i del seu assessorament en les tutories previstes.
Criteris d'avaluació	-Ordre i claredat expositiva. -Exactitud dels resultats obtinguts. -Utilització del vocabulari específic. -Ús de la bibliografia general i específica de la matèria. -Faltes d'ortografia.

Percentatge de la qualificació final: 30% per l'itinerari A

Recursos, bibliografia i documentació complementària

La bibliografia incorporada a la guia docent és una orientació, que es veurà completada al llarg de les sessions teòriques.

Bibliografia bàsica

BROGIOLO, G. P., *Archeologia dell'edilizia storica*, Como, 1988.
GARCÍA GRANADOS, Juan Antonio, "Historia del Arte y Arqueología: a propósito de arquitectura", a *Coloquio hispano-italiano de arqueología medieval: Colloquio hispano-italiano di archeologia medievale*, Granada, atonato de La Alhambra y Generalife, 1992, 61-82.
GONZÁLEZ MORENO-NAVARRO, Antoni, *La restauració objectiva : mètode SCCM de restauració monumental*, Memòria SPAL 1993-1998, 2 vol., Barcelona, Diputació de Barcelona, Àrea de Cooperació, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, 1999.
SORALUCE BLOND, José Ramón, *Historia de la Arquitectura restaurada: de la Antigüedad a la Edad Media*, A Coruña, Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións, 2008.
SORALUCE BLOND, José Ramon, *Historia de la arquitectura restaurada: Del Renacimiento al Movimiento Moderno*, A Coruña, Universidade da Coruña. Servizo de Publicacións, 2010.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

Bibliografia complementària

- D. A., *Monumentos y proyecto : Jornadas sobre Criterios de Intervención en el Patrimonio Arquitectónico*, Madrid del 19 al 23 de octubre de 1987, Madrid, Ministerio de Cultura, Instituto de Conservación y Restauración de Bienes Culturales, 1990.
- D. A., *Seminari d'Estudis Històrics 2007: Arqueologia de l'Arquitectura*, Palma de Mallorca, Societat Arqueològica Lul·liana, 2008.
- ALMAGRO GORBEA, Antonio, *Levantamiento arquitectónico*, Granada, Universidad de Granada, 2004.
- ALONSO ÁLVAREZ, Raquel, "Morbus Aedificandi: algunos aspectos de la construcción en la Edad Media", *Edades. Revista de historia*, 9, 2001, 57-76.
- ARCE SAINZ, Fernando, "Historia de arte, arqueología de la arquitectura y el telescopio de Galileo", *Arqueología de la Arquitectura*, 6, 2009, 21-29.
- ARÓSTEGUI, J., *La investigación histórica. Teoría y método*, Barcelona, Crítica, 1995.
- AZKARATE, A., "La Arqueología de la Arquitectura en el siglo XXI", *Arqueología de la Arquitectura*, 5, 2008, 11-14.
- BANGO TORVISO, Isidro B., "Crisis de una historia del arte medieval a partir de la teoría de los estilos: la problemática de la Alta Edad Media", *Revisión del Arte Medieval en Euskal Herria*, Cuadernos de la Sección de Artes Plásticas y Monumentales, 15, 1996, 15-28.
- BERMÚDEZ, Alejandro; VIANNEY, Joan; GIRALT, Adelina, *Intervención en el patrimonio cultural*, Madrid, Síntesis, 2004.
- BOTO VARELA, Gerardo, "Morfogénesis espacial de las primeras arquitecturas de San Ididoro. Vestigios de la memoria dinástica leonesa", a *Siete maravillas del Románico Español*, Aguilar de Campoo, 2009, 151-191.
- BOTO VARELA, Gerardo; MARTÍNEZ TEJERA, Artemio M., "Historiar la Arquitectura medieval. Intersecciones epistemológicas de la Historia del Arte y la Arqueología de la Arquitectura", *Arqueología de la Arquitectura*, 7, 2010, 263-275.
- BROGIOLO, G. P., "L'analisi stratigrafica: un metodo per la lettura delle modificazioni architettoniche", *Abacus*, 1, 1988, 19-28.
- BROGIOLO, G. P., "Arqueología estratigráfica y restauración", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 31-36.
- BROGIOLO, G. P., "L'archeologia dell'architettura in Italia nell'ultimo quinquennio (1997-2001)", *Arqueología de la arquitectura*, 1, 2002, 19-28.
- CABALLERO ZOREDA, Luis, "El método arqueológico en la comprensión del edificio (sustrato y estructura)", a *Curso de Mecánica y Tecnología de los Edificios Antiguos*, Madrid, Servicio de Publicaciones del Colegio Oficial de Arquitectos de Madrid, 1986, 13-58.
- CABALLERO ZOREDA, Luis, "Método para el análisis estratigráfico de construcciones históricas o Lectura de paramentos", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 37-46.
- CABALLERO ZOREDA, Luis, "En torno a algunas experiencias de lectura arqueológica de edificios", *Quaderns científics i tècnics*, 9, 1997, 307-324.
- CABALLERO ZOREDA, Luis, "Edificio Histórico y Arqueología: un compromiso entre exigencias, responsabilidad y formación", *Arqueología de la Arquitectura*, 6, 2009, 11-19.
- CABALLERO ZOREDA, Luis; ARCE SAINZ, Fernando, "Producción decorativa y estratigrafía", a CABALLERO ZOREDA, Luis; MATEOS, P., *Escultura decorativa tardorromana y altomedieval en la Península Ibérica*, Anejo del Archivo Español de Arqueología, 41, 2006, 233-274.
- CABALLERO ZOREDA, Luis; ESCRIBANO, C. (ed.), *Actas del Congreso de Arqueología de la arquitectura: el método arqueológico aplicado al proceso de estudio y de intervención en edificios históricos*, Burgos, 1996.
- CABALLERO ZOREDA, Luis; FERNÁNDEZ MIER, M., "Análisis Arqueológico de construcciones históricas en España. Estado de la cuestión", *Archeologia dell'architettura*, 2, 1997, 147-158.
- CARANDINI, A., *Historia en la tierra: manual de excavación arqueológica*, Barcelona, 1997.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	A
Idioma	Català

CASTILLO OREJA, Miguel Ángel (ed.), *Centros históricos y conservación del patrimonio*, Madrid, Fundación Argentaria-Visor, 1998.

FONTENLA SAN JUAN, Concha, "El historiador del arte ante una actuación en el patrimonio construido", a *El historiador del arte, hoy*, Actas, Simposio CEHA, Soria, CajaDuero, 1997, 165-173.

GARCÍA CUETOS, Mª P., "Alejandro Ferrant y Manuel Gómez-Moreno: aplicación del método científico del CEH a la restauración monumental", *Loggia: arquitectura y restauración*, 21, 2008, 8-25.

GONZÁLEZ MORENO-NAVARRO, Antoni (ed.), *Ceràmica medieval catalana : El monument, document*, Barcelona, Diputació, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, 1997.

GONZÁLEZ VARAS, Ignacio, *Conservación de bienes culturales: teorías, historia, principios y normas*, Madrid, Cátedra, 2000.

GRACIANI, Amparo (ed.), *La técnica de la arquitectura medieval*, Sevilla, Universidad de Sevilla, 2001.

HARRIS, Edward C., *Principios de estratigrafía arqueológica*, Barcelona, Crítica, 1991 (1979).

HENARES, Ignacio, "La Historia del arte como instrumento operativo en la gestión y protección del patrimonio", a CASTILLO OREJA, Miguel Ángel (ed.), *Centros históricos y conservación del patrimonio*, Madrid, Fundación Argentaria-Visor, 1998, 79-91.

KIMPEL, Dieter; SUCKALE, Robert, *L'architecture gothique en France 1130-1270*, Paris, 1990.

LACUESTA CONTRERAS, Raquel, "Inventarios, catálogos y planes especiales de protección del patrimonio histórico, arquitectónico y ambiental", a GONZÁLEZ, Antoni (ed.), *Conservació preventiva: última etapa*. Memoria SPAL 1999-2001, Barcelona, Diputació de Barcelona, Servei de Patrimoni Arquitectònic Local, 2006, 241-273.

MINGARRO MARTÍN, Francisco (ed.), *Degradación y conservación del patrimonio arquitectónico*, Madrid, Complutense, 1996.

MORATA SOCÍAS, José, "La historia de la casa y el patrimonio histórico", a *El historiador del arte, hoy*, Actas, Simposio CEHA, Soria, CajaDuero, 1997, 185-192.

PARENTI, R., "Historia, importancia y aplicaciones del método de lectura de paramentos", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 19-29.

PIEROTTI, P.; QUIRÓS, J. A., "Archeologia dell'architettura e storia dell'architettura: due disciplini a confronto", a *Atti del II Congresso Nazionale di Archeologia Medievale, Brescia*, 377-380, 2000.

QUIRÓS CASTILLO, Juan Antonio, "La Arqueología de la Arquitectura y la Arqueología Medieval (por qué hacer Historia a partir del registro arquitectónico de época medieval)", a MOLINA MOLINA, Ángel Luis; EIROA RODRÍGUEZ, Jorge Alejandro, *Tendencias actuales de arqueología medieval*, 2007, 23-58.

QUIRÓS, J. A., "Arqueología de la Arquitectura en España", *Arqueología de la Arquitectura*, 1, 2002, 27-38.

SÁNCHEZ ZUFIAURRE, Leandro, *Técnicas constructivas medievales. Erdi aroko eraikuntza teknikak*, Universidad del País Vasco, 2008.

Altres recursos

Mitjançant la plataforma Campus Extens, l'alumnat tendrà a la seva disposició una sèrie de recursos d'interès per a la seva formació, com per exemple documents electrònics sobre la matèria elaborats pel professorat responsable de l'assignatura i enllaços a Internet.

